

บทที่ ๕๖

๕๖.๑ พุทธศาสนาและสังคมไทย

คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ไม่ว่าจะไปทางไหนมักจะเห็นวัดในพระพุทธศาสนาอยู่ทั่วไป ทั้งนี้เพราะคนไทยเชื่อว่าการสร้างวัดเป็นการบำรุงศาสนา ถือว่าเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง

วัดในชนบทอาจจะมีแค่เพียงโบสถ์สำหรับเป็นที่ตั้งพระพุทธรูปใหญ่ประจำวัด หรือเป็นที่ทำพิธีทางศาสนา และมีกุฏิหรือเรือนสำหรับพระอยู่ วัดที่ใหญ่หน่อยอาจจะมีศาลาซึ่งชาวบ้านใช้เป็นที่พักผ่อนเวลาทำงานหรือเตรียมงาน บางวัดใหญ่โตสวยงามมาก มีบริเวณกว้างขวาง มีเจดีย์ซึ่งคนรวยสร้างสำหรับเป็นที่เก็บกระดูกบิดามารดา มีที่เผาศพ มีโรงเรียนสำหรับเด็กที่อยู่ในบริเวณใกล้วัด บางวัดเป็นวัดหลวง ทุกปีพระเจ้าอยู่หัวจะต้องเสด็จทอดกฐิน ถ้าไม่เสด็จเองก็จะโปรดฯให้กระทรวงใดกระทรวงหนึ่งเป็นผู้รับไปทอด ตามกฏรัฐธรรมนูญพระเจ้าอยู่หัวจะต้องทรงนับถือศาสนาพุทธ

คนที่นับถือศาสนาพุทธไม่จำเป็นต้องไปวัดทุกอาทิตย์หรือทุกวันพระ ศาสนาเป็นเรื่องส่วนบุคคลไม่ใช่สังคม ใครจะไปวัดเพราะอยากจะฟังพระธรรมก็ได้ อยากจะไปทำบุญที่วัดก็ไปทำได้ อยากจะทำบุญที่บ้านโดยนิมนต์พระมาฉันก็ได้ หรืออยากจะทำบุญทุกวันโดยการตักบาตรตอนเช้าก็ได้ คนที่มีอายุมากทั้งผู้ชายและผู้หญิงมักจะให้ความสนใจศาสนามากขึ้น และชอบไปนอนที่วัดในวันพระระหว่างเข้าพรรษา เพื่อสวดมนต์ รักษาศีลเป็นการเพิ่มบุญ หนุ่มสาวและคนที่ยังไม่แก่ไม่ค่อยไปเพราะถือว่ามีงานจะต้องทำและมีลูกจะต้องเลี้ยงดู

ปกติคนที่นับถือศาสนาพุทธควรจะรักษาศีลห้าซึ่งเป็นศีลขั้นต้น ได้แก่ ๑. ไม่ฆ่าสัตว์ คือสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิด แม้แต่ยุง ๒. ไม่ขโมยหรือเอาของของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต ๓. ไม่ประพฤติผิดในกาม ภรรยาของผู้อื่น ๔. ไม่ดื่มของเมาอันได้แก่เหล้าหรือเบียร์ และ ๕. ไม่พูดเท็จหรือพูดไม่จริงอันจะทำให้เกิดผลร้ายแก่ผู้อื่นหรือ

เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยทั่วไปคนไทยไม่เคร่งครัดในเรื่องนี้สัก ส่วนมากประพฤติดนเป็นคนดี ไม่ฆ่าสัตว์ใหญ่ ไม่ทำให้คนอื่นลำบาก บางคนจะรับศีลห้าในวันพระเท่านั้น บางคนจะรับศีลแปดซึ่งเป็นศีลที่แม่ซึ่งจะต้องรักษา มีเพิ่มอีก ๓ ข้อ คือ ๖. ไม่นอนบนที่นอนที่อ่อนนุ่มสบาย ๗. ไม่คมดอกไม้หอม รวมทั้งไม่ฟังดนตรี ไม่ดูหนังละครและ ๘. ไม่รับประทานอาหารหลังเที่ยง ผู้ที่บวชเป็นพระจะต้องรักษาศีล ๒๒๗ ข้อ

ผู้ที่อยากบวชจะบวชเมื่อไรก็ได้ บางคนบวชเพียง ๓ วันหรือ ๗ วัน เพื่อส่งผลบุญไปให้พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ที่ตาย เรียกว่าบวชหน้าศพ ข้าราชการหรือพนักงาน คณงาน ในบริษัทจะได้รับอนุญาตให้ลางานไปบวชได้ระหว่างเข้าพรรษา ๓ เดือน เพราะเป็นประเพณีไทยตั้งแต่สมัยโบราณว่าผู้ชายทุกคนควรบวช เพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ เพื่อศึกษาหาความรู้และรับรสพระธรรม คนไทยภาคกลางจะเรียกคนที่เคยบวชแล้วว่า "คนสุก" ที่ยังไม่เคยบวชว่า "คนดิบ" และนิยมยกลูกสาวให้เป็นภรรยา "คนสุก" มากกว่า "คนดิบ" ในภาคเหนือยังคงยกย่องโดยใช้คำนำหน้าผู้ที่เคยบวชมาแล้วว่า "น้อย" และผู้ที่เคยบวชพระว่า "หนาน" ก่อนเรียกชื่อตัว

พระมีฐานะสูงกว่าคนธรรมดา ทุกคนจะต้องกราบไหว้ แม้แต่พ่อแม่ แม่จะต้องไหว้พระที่เป็นลูก เวลานั่งพูดคุยกับพระจะต้องนั่งพับเพียบ ใช้คำสุภาพและใช้คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะกับพระ พระเองก็ใช้คำศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นการแยกฐานะระหว่างพระกับคนธรรมดา เช่น พระเรียกตนเองว่า "อาตมา" ไม่ใช่ "ผม" และคำว่า "โยม" แทน "คุณ" เวลาพระเทศน์หรือแสดงธรรมจะนั่งบนที่ยกพื้นซึ่งสูงกว่าพื้นธรรมดา ที่นั่นสำหรับพระเท่านั้น ใครจะขึ้นไปนั่ง นอนไม่ได้ถึงแม้ว่าจะไม่มีพระในขณะนั้น

ในชนบทพระทำหน้าที่นอกเหนือจากพิธีทางศาสนา พระเป็นครูสอนหนังสือเด็กๆ ในหมู่บ้าน ช่วยชาวบ้านพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ทำถนน สร้างสะพาน ขุดบ่อน้ำบาดาล เป็นต้น

ผู้หญิงจะถูกหรือจับพระไม่ได้ ถึงแม้จะเป็นแม่ ภรรยาหรือลูกสาว เวลาผู้หญิงจะถวายของพระ จะส่งให้พระเองไม่ได้ แต่จะต้องให้ผู้ชายเป็นผู้ถวายแทนหรือเอาของวางบนผ้าก่อน แล้วพระจึงหยิบของนั้นจากผ้า จะเห็นว่าเวลาพระขึ้นรถเมล์ เขาจะจัดที่นั่ง

ถวายข้างหน้าหรือข้างหลังรถ ผู้โดยสารชายจะลุกขึ้นไปนั่งติดสองข้างพระโดยไม่ต้องมีใครสั่งหรือขอให้ทำ และผู้โดยสารหญิงก็พยายามไปนั่งหรือยืนให้ไกลพระ

จะเห็นว่าพุทธศาสนายังมีความสำคัญอยู่มากในสังคมไทย ยิ่งทุกวันนี้ชีวิตคนในเมืองใหญ่วุ่นวายมากขึ้น คนไทยจำนวนไม่น้อยที่หันเข้าหาศาสนาเพื่อความสงบสุขทางใจ โดยรับการอบรมวิธีฝึกสมาธิ หรือไปรักษาศีล ฟังธรรมที่วัดไกลๆ ในต่างจังหวัด

๕๖.๒ คำศัพท์

ชนบท (แห่ง)	rural areas; the countryside, the country
กุฏิ (หลัง)	building, quarters or lodging for monks
ประชุม	to gather, to assemble of a meeting
.... ไค หนึ่ง	any one
บุคคล (บุคคล คน)	person, individual
นิมนต์	to invite (a priest)
ศีล (ข้อ)	religious precept, commandment (ศีลห้า - the five basic precepts for laymen)
ประพฤติผิดลูกภรรยา	to commit adultery (ประพฤติ - to behave, act)
เท็จ	to be false, untrue; to be a lie
เคร่งครัด	to be strict; serious; strenuous
แม่ชี (คน)	nun
นุ่ม	อ่อน
ดม	to smell
รส	taste, flavor
สุก	to be ripe, cooked
ดิบ	to be green, unripe, uncooked

พับเพียบ	to sit on the floor with legs folded on one side
สุภาพ	to be polite
เทศน์	to preach
ยกพื้น	platform, elevated floor
พัฒนา	to develop
วุ่นวาย	to fuss, to trouble, to be busy, to be in a turmoil